

13. Lepingud kolmandate riikidega [Elektronny resource]. — Mode to access : <http://www.emta.ee/index.php?id=29942>.
14. Bondo Bolkvadze Overview of Georgian Customs System – Tbilisi, Georgia June-2010 [Elektronny resource]. — Mode to access : <http://ru.scribd.com/doc/73447942/Georgian-Customs-System>.
15. Золотой список [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.rs.ge/en/5277>.
16. Стаття 224. Золотой список (уполномоченного экономического оператора) [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.forms.ge/...ekonomikuri-operatori>.
17. Програма діяльності Правительства «Европейская интеграция: Свобода, Демократия, Благополучие» на 2011-2014 годы [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.gov.md/doc.php?l=ru&idc=445&id=3350>.
18. Про затвердження спрощених митних процедур [Електронний ресурс] / Наказ Міністерства фінансів Республіки Молдова від 10.12.2012 № 521-О]. — Режим доступу : <http://customs.gov.md/index.php?id=3451>.
19. Таможенный Кодекс Республики Молдова [Электронный ресурс] / принято Парламентом Республики Молдова от 20.07.2000 № 1149. — Режим доступа : <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=319745&lang=2>.
20. Положення про спрощення митних процедур [Електронний ресурс] / додат. до Наказу Міністерства фінансів Республіки Молдова від 10.12.2012 № 521-О. — Режим доступу : <http://customs.gov.md/index.php?id=3451>.
21. Об утверждении Правил, касающихся использования системы транзита на территории Республики Молдова [Электронный ресурс] / Приказ : принято Таможенной службы Республики Молдова от 20.12.2005 N 288-о. — Режим доступа : <http://customs.gov.md/index.php?id=3451>.
22. О принятии Таможенного кодекса Республики Таджикистан и ведении его в действие [Электронный ресурс] / Закон : принят Маджлисом Республики Таджикистан от 3 нояб. 2004 года № 62. — Режим доступа : <http://mmk.tj/ru/legislation/legislation-base/codecs/>.
23. О правилах установления специальных упрощенных процедур таможенного оформления для отдельных лиц [Электронный ресурс] / Распоряжение : принято начальником Таможенной службы при Правительстве Республики Таджикистан от 26.09.2007 № 185-ф. — Режим доступа : http://www.customs.tj/rus/index.php?option=com_content&task=view&id=41&Itemid=40.

УДК 330.322

КАПІТАЛЬНІ ВКЛАДЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИТОРІВ В ЕКОНОМІКУ ЛЬВІВСЬКОГО РЕГІОНУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Фарат О.В., к.е.н., доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

У статті досліджено динаміку залучення прямих іноземних інвестицій у Львівському регіоні. Проаналізовано діяльність закордонних інвесторів, що сприяють покращенню інвестиційного клімату, визначено проблеми закордонних капіталовкладень у Львівську область. Запропоновано необхідні заходи для залучення іноземного капіталу.

Ключові слова: інвестиції, іноземні інвестиції, прями іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, інноваційна діяльність, закордонні капіталовкладення, економічне становище.

Фарат О.В. КАПИТАЛЬНЫЕ ВЛОЖЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИТОРОВ В ЭКОНОМИКУ ЛЬВОВСКОГО РЕГИОНА: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ / Национальный университет «Львовская политехника», Украина

В статье исследована динамика привлечения прямых иностранных инвестиций в Львовский регион. Проанализирована деятельность иностранных инвесторов, которые способствуют улучшению инвестиционного климата, определены проблемы иностранных капиталовложений в Львовскую область. Предложены необходимые меры для привлечения иностранного капитала.

Ключевые слова: инвестиции, иностранные инвестиции, прямые иностранные инвестиции, инвестиционный климат, инновационная деятельность, капиталовложения, экономическое положение.

Farat A. THE CAPITAL INVESTMENTS OF FOREIGN INVESTORS INTO THE ECONOMICS OF LVIV REGION PROBLEMS AND PROSPECTS / National University 'Lviv Polytechnic', Ukraine

The article examines the dynamics of foreign direct investment in the Lviv region. Analyzed the activities of foreign investors, contributing to the improvement of the investment climate, defined the problem of foreign investment in the Lviv region. Given necessary measures to attract foreign capital.

Key words: investment, foreign investment, foreign direct investment, investment climate, innovation, foreign investment, economic situation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Світовий досвід показує, що капіталовкладення іноземних інвесторів є одним із важливих чинників економічного розвитку країни та слугують одним із потужних джерел зовнішнього фінансування для країни з перехідною економікою [1]. Львівська область має потужний інтелектуальний, економічний та природний потенціал. Але існують певні обмеження власних інвестиційних ресурсів, що викликає необхідність залучення закордонних інвестицій.

Дотепер, залишаються актуальними дослідження шляхів залучення іноземних інвесторів у регіони, хоча і не використовують їх повністю. Тому дослідження капіталовкладень закордонних інвесторів у Львівському регіоні, пошук ідей та виявлення причин, що стримують інвесторів, є необхідним [1].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблема залучення іноземних інвесторів в економіку України розглядає чимало авторів. Менша їх частина досліджує проблеми та перспективи стимулювання інвестиційної діяльності в регіоні. Деякі науковці наголошують про необхідність ефективного розподілення інвестицій з метою підвищення темпів економічного зростання [2].

Багато науковців присвячують свої праці вивченню проблем та перспектив залучення іноземних інвестицій в економіку регіону, визначенню ролі інвестиційної політики в соціально-економічному розвитку регіону, оцінці результатів інвестиційної діяльності за допомогою кореляційно-регресивних моделей та оцінці привабливості інвестиційного клімату, серед них: О. Й. Вівчар [3], Г. Третяк [4], Т. В. Кулініч [2].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Основними цілями статті є дослідження інвестиційного клімату, проблем та перспектив вкладень іноземних інвесторів, аналіз динаміки надходжень іноземних інвестицій у Львівську область. Для досягнення поставлених цілей необхідним є вирішення таких завдань: аналіз діяльності закордонних інвесторів у Львівському регіоні, визначення проблем та факторів, що формують інвестиційний клімат регіону, перспектив та напрямків розвитку регіональної інвестиційної діяльності на сучасному етапі.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розвиток економічного становища в будь-якій країні не може відбуватися без залучення капіталовкладень іноземних інвесторів [5].

В Україні створена важлива законодавча база для розвитку інноваційної діяльності (близько 80 документів). Законодавство України у сфері інноваційної діяльності базується на Конституції України і складається із законів України «Про інвестиційну діяльність», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків», «Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка», «Інститут електрозварювання імені С. О. Патона», «Інститут монокристалів», Закону України «Про спеціальну економічну зону «Яворів», Закону України «Про інноваційну діяльність», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» та інших законодавчих актів, що регулюють суспільні відносини у цій сфері [6].

Щоб дослідити капітальні вкладення іноземних інвесторів в економіку Львівського регіону, зупинимось на таких визначеннях.

Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. *інвестиціями* є всі види майнових та інтелектуальних цінностей (цінні папери, рухоме й нерухоме майно, майнові права, що впливають із авторського права, досвід та інші інтелектуальні цінності, сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, інші цінності), які вкладаються в об'єкти підприємницького й інших видів діяльності, у результаті котрої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект [7].

Згідно із Законом України «Про режим іноземного інвестування», *іноземні інвестиції* – це цінності, які вкладають іноземні інвестори в об'єкти інвестиційної діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту [8].

Міжнародний валютний фонд визначає *прямі іноземні інвестиції* як вкладення, які здійснюються за межами національних кордонів з метою розширення виробництва товарів і послуг, а також закупівлі товарів для імпорту в країну базування або експорту [9].

За А. І. Бутенко, *інвестиційний клімат* – це необхідна складова інвестиційної привабливості, яка являє собою комплекс об'єктивних умов здійснення інвестицій відповідно до економічного та політичного розвитку країни [10].

За даними статистики останні роки інвестування в Україні на стадії зростання, хоча спеціалісти стверджують, що обсяги та темп інвестування є порівняно нижчими, ніж у країнах Східної Європи [3].

Щодо Львівської області, то вона знаходиться в західній частині України та межує з такими країнами, як Польща, Словаччина, Угорщина та Румунія. Вона має розвинуту економіку, де переважають такі галузі промисловості, як сільське господарство, харчопереробна, машинобудівна та туризм.

На рисунку 1 зображено динаміку обсягів капіталовкладень іноземних інвесторів у Львівську область [12].

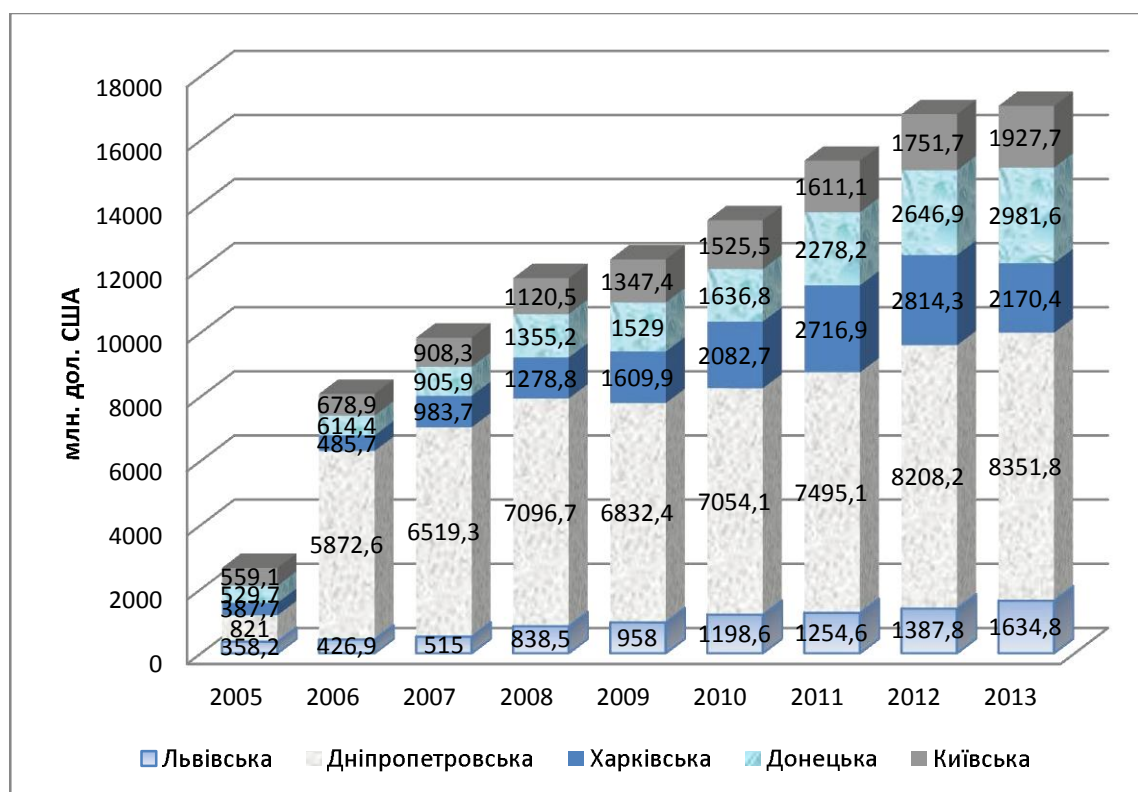

Рис. 1. Прямі закордонні інвестиції в інвестиційно-привабливі регіони України (на початок року)

Як бачимо з рисунку 1, Львівська область входила до п'ятірки областей у структурі закордонних капіталовкладень протягом 2005-2012 рр. Обсяги надходження закордонних інвестицій у Львівську область станом на 2010 р. становили більше 1000,0 млн. дол. США, але вже у 2011-2012 рр. – більше 1300,0 млн. дол. США, що приблизно на 25% більше, ніж у 2010 р.

Згідно із Стратегією розвитку Львівського регіону було прийнято бажаний рівень інвестицій, який у 2010 р. мав би дорівнювати 17022 млрд. грн., а у 2015 р. – 44150 млрд. грн. На жаль, фактичний рівень інвестицій становив у 2010 р. – 9123,1 млрд. грн., що у два рази нижче від рекомендованого значення. Немає підстав прогнозувати і швидке зростання на 2015 р., оскільки середній темп зростання (за фактичними даними 2005-2012 рр.) знаходиться на рівні 118,2% [2].

На рисунку 2 наведено показники прямих іноземних інвестицій в економіку Львова впродовж 2005-2012 рр. [3; 11; 12].

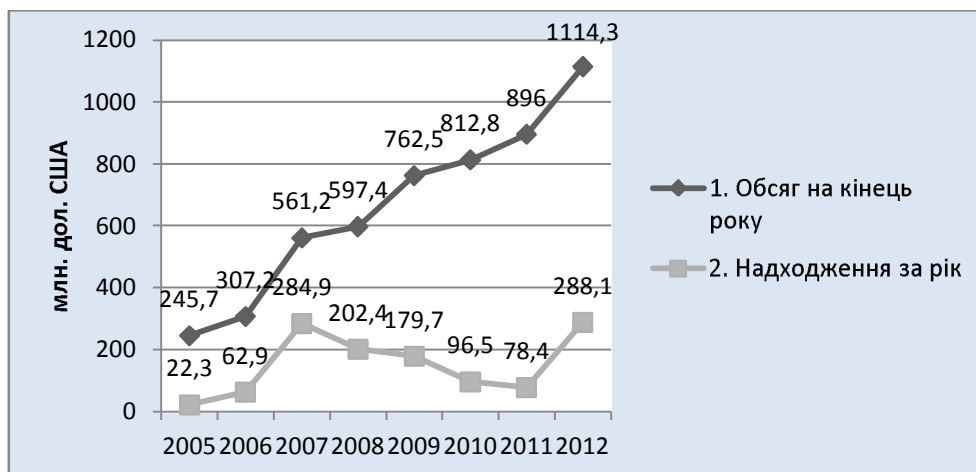

Рис. 2. Динаміка прямих закордонних капіталовкладень в економіку м. Львова

Згідно з даними рисунку 2, у капітал міста Львова впродовж 2007-2008 рр. надходило більше 200 млн. дол. США, у 2010-2011 р. зменшилось – 96,5 – 78,4 млн. дол. США, але вже у 2012 р. показник зріс до 288,1 млн. дол. США (рис. 2) [3; 11; 12].

Станом на 01.01.2011 р. обсяг прямих закордонних капіталовкладень становив 837,1 млн. дол. США. У розрахунку на одну особу припадає 1112 дол., що у 2,2 разу більше від середнього обласного показника [11]. Отже, згідно з рис. 2 у Львові відбувся приріст обсягу закордонного капіталу на 218,3 млн. дол. США (24,4%) [12].

Серед підприємств з найбільшими обсягами іноземних капіталовкладень (більше 1 млн. дол. США), залучених у підприємства Львова у 2010 році, є: публічне АТ «Фольксбанк» (Австрія), ТЗОВ «Аве Умвельт Україна» (Австрія), приватне АТ «Страхова компанія «Граве Україна» (Австрія), публічне АТ «Кредобанк» (Польща), ДЧП «Факро-Львів» (Польща), публічне АТ «Концерн Хлібпром» (Ліхтенштейн), СП українсько-бельгійське «Рейкарц і партнери. Україна» (Росія), публічне АТ «Концерн Галнафтогаз» (Кіпр) та інші [11].

У 2010 р. найбільше іноземних інвестицій вкладено в підприємства Львова (67% від загального обсягу капіталовкладень), Буського (6,3%), Стрийського (6%) та Кам'янка-Бузького (3,6%) районів [3].

Більше трьох чвертей обсягу іноземних капіталовкладень забезпечили такі партнери, як: Австрія – 143 млн. дол. США, Кіпр – 121 млн. дол. США, Польща – 302 млн. дол. США, США – 70 млн. дол. США, інші – 201 млн. дол. США [11].

Станом на 2012 р. промисловість є найбільш інвестованою (більша частина від загального обсягу капіталовкладень), фінансова діяльність – 486,2 млн. дол. США (табл. 1) [12].

Таблиця 1 – Прямі іноземні інвестиції у Львівську область за видами економічної діяльності в період (на початок року, млн. дол. США)

Види економічної діяльності	Роки					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Сільське, лісове господарство, мисливство	31,8	91,5	121,4	119,5	116,1	121,7
Рибальство, рибництво	0,2	0,2	0,2	-	-	-
Промисловість	325,0	391,7	353,5	344,5	377,9	637,2
Будівництво	8,5	8,5	9,8	9,6	12,2	12,5
Діяльність готелів та ресторанів	9,1	11,8	11,7	19,2	17,1	17,0
Діяльність транспорту та зв'язку	39,1	49,0	70,0	66,2	58,1	60,6
Фінансова діяльність	239,8	232,4	367,5	440,5	485,2	486,2
Освіта	0,6	0,6	0,1	-	0,1	0,1
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	11,4	11,0	11,5	12,2	9,2	9,0
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	4,6	3,1	5,5	6,4	20,6	34,7
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів	81,0	73,7	86,4	67,8	78,0	97,7

Аналізуючи дані таблиці 1, можна стверджувати, що найбільше основних капітальних вкладень протягом 2008-2012 рр. спрямовується в промисловість та фінансову діяльність. Хоча станом на 2013 р. у порівнянні з попереднім роком інвестування у фінансову діяльність збільшилось, тільки на 1 млн. дол. США, а ось капітальні вкладення в промисловість збільшилось майже у 2 рази. Найменше прямих іноземних інвестицій вкладалося в такі види діяльності, як освіта, діяльність у сфері культури та спорту, надання комунальних та індивідуальних послуг, рибальство, будівництво, охорона здоров'я та надання соціальної допомоги, діяльність готелів та ресторанів. Тобто обсяг інвестицій в десятки разів менший від інших видів діяльності.

Джерелами іноземних інвестицій постають такі країни: Польща – 18%, Німеччина – 13%, Угорщина – 11%, Швейцарія та Великобританія – по 8%. Переважно ці капіталовкладення спрямовані на різні галузі: одяг, продукти харчування, напої, автомобілі та запчастини до них, фінансові послуги, туризм, транспорт і комунікації, роздрібна торгівля та інші [4].

Згідно з статистичними даними у 2012 році в економіку Львівської області вкладено 314,3 млн. дол. США прямих закордонних інвестицій, що у 2,1 разу більше ніж у попередній рік. У 2012 р. було залучено іноземні інвестиції з 36 країн світу. Загалом з країн ЄС – 90,2%, з країн СНД – 0,8%, з інших країн світу – 9%. Найбільше інвестицій вклали партнери Кіпру – 256,9 млн. дол. США (81,7% від загального обсягу), Британських Віргінських Островів – 13,1 млн. дол. США (4,2%), Німеччини – 9,2 млн. дол. США (2,9%), Гонконгу – 8,5 млн. дол. США (2,7%) та Австрії – 5,3 млн. дол. США (1,7%) [12].

У 2012 р. найбільше спрямовано інвестицій саме в промисловість – 263,1 млн. дол. США, у виробництво та розподілення електроенергії – 242,5 млн. дол. США, виробництво харчових продуктів, напоїв, тютюнових виробів – 8,7 млн. дол. США, машинобудування – 6,8 млн. дол. США, торговельні організації – 21,2 млн. дол. США, підприємства, що надають комунальні та індивідуальні послуги, діяльність у сфері культури та спорту – 13,9 млн. дол. США [12].

Обсяг прямих закордонних капіталовкладень, залучених у Львівщину, на 31 грудня 2012 р. становив 1634,8 млн. дол. США, у розрахунку на одну особу – 648,1 дол. США прямих інвестицій [12].

Існує декілька проблем, які призупиняють розвиток іноземних капіталовкладень у Львівську область та в Україну загалом. Як бачимо, законодавчі акти, укази, закони щодо регулювання інвестиційної діяльності суперечать один одному, і це призводить до несприятливих умов діяльності іноземних інвесторів. Українське законодавство – одна з головних проблем, що гальмують іноземні капіталовкладення, погіршуючи економічне становище країни та її окремих регіонів [3].

Для покращення економічного становища Львівської області та країни взагалі, держава повинна звернути увагу та вирішити такі проблеми, які є на даний час:

- недовершене законодавство;
- недосконале податкове законодавство;
- несприятливий міжнародний імідж країни (регіону);
- непоінформованість інвесторів про можливості розвитку країни (регіону);
- високий рівень інфляції;
- суперечність нормативно-правових документів;
- слабкий кредитний рейтинг;
- відсутність певних програм стимулювання закордонних інвесторів;
- велика вартість позичкового капіталу в країні.

Основними перспективами для залучення закордонних інвесторів є те, що Львівська область знаходиться в прикордонній ділянці. Із нею межує декілька країн ЄС. На її межі знаходиться близько 400 об'єктів та територій прикордонно-заповідного фонду. Землі Львівського регіону наповнені великими запасами піску, глини, гіпсу, вапняку, родовищами газу, нафти, вугіллям. Галузева структура промислового виробництва області складається з харчової, паливної, електроенергетичної, машинобудівної та металообробної. Економічні центри Львівської області, що здійснюють активну інвестиційну діяльність: Львів, Борислав, Новий Розділ, Стрий, Дрогобич, Червоноград, Сокаль. Також перспективами для майбутніх інвесторів є: нерозвинена соціальна та виробнича інфраструктури; низький рівень оплати праці; соціальна незахищеність працевдавців; невисока конкуренція області [3].

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ

Підсумовуючи, слід сказати, що Львівська область має потужний науковий комплекс, який необхідно правильно використовувати для економічного розвитку регіону. На регіональному рівні доцільно було б: забезпечити стабільність законодавчої бази; створити рівні умови конкуренції; спрямувати інвестиції в ефективні проекти; знизити інвестиційні ризики; зменшити податковий тиск на підприємства, якікладають ресурси в інвестиційний розвиток. Незважаючи на вказані вище проблеми, які впливають на

інвестиційний клімат та високий ризик інвестування у Львівську область, існують фактори, які заохочують іноземних інвесторів. Зокрема це: низький рівень заробітної плати; вигідне географічне розташування регіону; сприятливий клімат та інші.

Провівши аналіз динаміки іноземних інвестицій області, можна сказати, що обсяг інвестицій з кожним роком зростає. Але необхідно розробляти нові програми, щоб закордонні інвестори вкладали більші кошти в економіку Львівської області, та потрібно розвивати позитивні фактори, які визначають її інвестиційну привабливість.

Подальших досліджень потребують питання визначення інвестиційного клімату всіх регіонів України та їх порівняння, а також розроблення заходів, програм для сприяння залученню іноземних інвесторів у різні види діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутко М. П. Вплив прямих іноземних інвестицій на розвиток прикордонних регіонів / М. П. Бутко, О. П. Сосновська // Інвестиції: практика та досвід : наук. журнал. — 2010. — № 12. — С. 3—7.
2. Кулініч Т. В. Оцінка результатів інвестиційної діяльності на Львівщині за допомогою кореляційно-регресивних моделей / Т. В. Кулініч // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. Політехніка». Проблеми економіки та управління. — 2012. — № 725. — С. 138—149.
3. Вівчар О. Й. Проблеми та перспективи залучення іноземних інвестицій в економіку регіону / О. Й. Вівчар, О. З. Мотак // Науковий вісник НЛТУ України. — 2001. — Вип. 21(8). — С. 172—177.
4. Третяк Г. Роль інвестиційної політики у соціально-економічному розвитку регіону (на прикладі Львівської області) / Г. Третяк // Ефективність державного управління : зб. наук. праць. — 2010. — Вип. 25. — С. 416—421.
5. Заярна Н. М. Оцінка інвестиційного рейтингу регіонів України / Н. М. Заярна, Н. М. Іляш // Науковий вісник НЛТУ України. — 2007. — Вип. 17(4). — С. 178—183.
6. Регіональна програма інноваційного розвитку Львівської області на 2012-2015 рр. Розпорядження голови Львівської обласної державної адміністрації № 97/0/5-11 від 10.02.2011 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.inem.lviv.ua/wpcontent/uploads/2013/01/FilePath_48.pdf.
7. Закон України «Про інвестиційну діяльність» № 1560-12 від 18.09.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 47. (Серія видань «Офіційний документ»).
8. Закон України «Про режим іноземного інвестування» № 93-96 від 19.03.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 19. (Серія видань «Офіційний документ»).
9. Бутко М. П. Інвестиційна домінанта сталого розвитку регіону в умовах інтеграції : монографія / М. П. Бутко, О. Ю. Акименко ; НАН України. Рада по вивченню продуктивних сил України. — Ніжин : Аспект-Поліграф, 2009. — 232 с.
10. Бутенко А. І. Інвестиційна привабливість підприємницького середовища як джерело ринкової трансформації економіки / А. І. Бутенко, О. С. Павлова // Прометей : зб. наук. праць. — 2010. — № 3(33). — С. 63—68.
11. Програма сприяння залученню інвестицій у місто Львів на 2011-2013 рр. / 3-тя сесія 6-го скликання ; Ухвала № 437, від 19.05.2011 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://dop.ucebalegko.ru/docs/index-16514.html>.
12. Офіційний веб-сайт Головного управління статистики Львівської області [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.lv.ukrstat.lviv.ua.